

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an . . . . . 2 fl. (4 coroane).

Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. (2 coroane).

Pentru România 10 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrațiunii (strada Poplăcii nr. 15).

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.: și timbru de 30 cr.

Lucrează azi, cu ochii și cu gândul la viitor!

Nu face lucru cuminte omul, care își ține privirea numai aci înaintea nasului, la glia pe care își va pune piciorul pășind în clipa următoare, că se poate incurca, poate da în gropi, și poate apuca pe căi ce-l fac să rătăcească mult până să e se ear' la calea oablă. Cuminte e acela care își întinde privirea până bine departe înainte pe calea ce vrea să o străbată, alegându-și pe cea mai scurtă spre țintă.

Asemenea nu e cuminte omul care se uită numai aci la mâinile sale și la lucrul ce pentru ziua de azi are să-l facă, — ci cuminte e acela, care se uită mereu și la dreapta și la stânga în jurul seu, să vadă cum lucrează lumea cealaltă? Va vedea de bună-seamă, că lumea mare, pățită, își împarte lucrul așa, că pe lângă împlinirea trebuințelor clipei, mai sevirșește și o bună parte din o lucrare a viitorului, din câte o lucrare mare, la care trebuie muncit ani și ani de-a rândul, încet dar' stăruitor, ca să o împlinești. Lucrările bune ale celor din jurul seu, omul cuminte și-le va lua de îndreptar, pe cele rele și-le va însemna pentru a se feri de-a căde și el în greșurile lor.

Dar' toată vorba ce o ziserăm azi despre om, o putem întoarce și o putem zice tocmai pe tocmai și despre un popor.

Durere, noi Românii din țările coroanei ungare, nu ne-am prea putut socoti nici noi pe noi, că am fi dintre cei ce lucrează cu destul de înțeleaptă privire în viitor și folosind destul de bine învățămintele, pe care le-am putut scoate din lucrarea altor popoare din jur de noi.

Ca să adevărim vorba asta, vom face o asemănare între noi și un popor, nu de cele mari și desăvirșit libere, ci între noi și un popor de seama noastră. Luăm de pildă, poporul croat, din vecina Croație-Slavonie, parte întregitoare a țerei ungurești.

Toată Croația și Slavonia, este o țerișoară cu mult mai mică decât d. p. Ardealul nostru, și toți locuitorii ei sânt abia două milioane și $\frac{1}{4}$ (printre cari vre-o 12% de diferite neamuri, ceialalți Croați), așadar' un popor mai mic decât sântem noi Românii din Ardeal cu cei din Ungaria la un loc.

Și totuși, ce deosebire între acest popor mai mic, și între al nostru mai numeros! Acesti Croați puțini, au de pildă în ale învățământului, afară de cele 1400 școale populare: 4 preparandii, 4 școale economice, 65 școale industriale și neguțetorești, 6 școale de artă (pentru mă-

iestrii alese, înalte), 3 seminarii și 1 universitate (școală de cea mai înaltă, cum în Ungaria întreagă abia sânt două)!

Față cu acestea ce avem noi? Școlile populare le avem și noi, chiar mai multe; preparandiile (pentru pregătirea de învățători) asemenea, dar' mai încolo noi școale economice, școale industriale și pentru neguțetori, ori școale de artă, n'avem de loc; de universitate nici poveste; față de 17 școli medii a lor, avem și noi 5 gimnasii. Adecă în toată privința mai slab.

Folosul școlilor lor multe și bune e, că cetitorii sânt așa numeroși, cât în mica Croație-Slavonie, să tipăresc și trec 55 foi în limba croată-serbă, pe când la noi abia tângesc de pe o zi pe alta vre-o 12!

Și altele, și altele.

Dar' de unde oare toate acestea? De acolo, că, pe lângă norocul ce l-au de a fi neatârători de Unguri în ale școlii și în ale chivernisirei venitului țerei, — poporul croat merge foarte strâns mână în mână cu cărturarii sei, cu conducătorii sei, dar' și conducătorii lui nu-i dau pildă și nu l'îndrumă decât pe calea binelui și fericirii lui! Și fiind dată această bună înțelegere și conglăuire de străduințe, poporul croat jertfește într'adevăr cu mână largă pentru ceea ce i-se cere, în deosebi pentru biserică și școală! La ei preoții sânt așa de bine întreținuți de popor, că n'au nici o lipsă să umble necăjiți după ajutor la stat, ci pot să trăească dedându-se numai gândurilor, cum s'ar pute ridica tot mai mult binele și fericirea poporului? Ear' văzându-se preoții și învățătorii bine ajutați de popor, ei simt că au un razimtare în viața asta și avându-l pe acesta, sar și în foc pentru popor! Ei chiar în biserică predică cu toată îndrăzneala sfaturi bărbătești, cum să fie ținut sus steagul național al lor! Dascălul în școală tot asemenea!

Un Ungur învățat, a fost zilele astea în Croația și a cercetat multe și a ispitit pe mulți, și acel Ungur descriind cele văzute și auzite, scrie în o foaie mare din Pesta următoarele:

»Zagrab-ul (orașul de frunte al țerei) de câteva zeci de ani se desvoaltă repede, ca însași Pesta! Intr'una se formează piețe și uliți noue, pe cari se zidesc palate mari, strălucite.

»Ear' așezămintele culturale ale orașului acestuia, sânt cu adevărat de model (adecă pot fi arătate de mustră altora!) Muzeele de aici, universitatea, gimnasiul cel nou, liceul pentru fete, școala de zugrăvitură, academia de musică și mulțimea de alte școli de tot felul, stau mărturie că Zagrab-ul Croaților a făcut

și face în cele ale învățături, înaintări uriașe! Ei pun mare grije și jertfese foarte mult pentru așezămintele de cultură! Îndeosebi însă jertfesc mult pentru cultura națională! În privința aceasta chiar și noi (Ungurii) am pute învăța mult dela ei!»

Așa spune Ungurul ce a mers să vadă Croația și orașul ei de frunte și pe poporul ei! Și e mare lucru să auzi pe un dușman, chiar pe un Ungur, vorbind cu atâta laudă, pe care n'o mai poate tăgădul, despre tine, un popor mic. Asta e atât cât o biruință în vreme de pace, a ta, a celui slab, asupra celui tare! L-a învins prin cultură, prin învățatură, și asta s'a putut și se poate așa, dacă îți deschizi punga și jertfești spre scopuri culturale. Nu are să-ți rămână nici, odată neroditoare atare jertfă! Îți aduce însutit! O, de-am înțelege odată bine și noi acest adevăr!

Dar' Croații nu trăesc numai pentru azi, și nu-și mărginesc privirea numai aci aproape, ei se gândesc și caută încă departe în viitor! Se gândesc, că după ce cu jertfe nobile și-au ridicat țeara și numele la înflorire, cum să-și ridice mai sus steagul, cum să-și întindă și peste țerișoare surori vecine, ca Dalmația, Bosnia Hertegovina, etc. pe unde au mulți frați serbo-croați? Ei urmăresc un vis de aur național: închegarea unei Croațimării! Urmăresc adecă și o lucrare mare a unui viitor poate încă îndepărtat. Și ei nu se sparie, ci, pe lângă plinirea trebuințelor zilei, mișcă mereu ceva și la lucrarea aceea, ba toate lucrurile zilelor lor le conduc într'acolo, ca să fie în urmările lor de folos intrupării țintei aceleia mari și depărtate.

Eată ce spune același Ungur, în aceeași foaie din Pesta, despre asta:

»Despre lucrarea preoției croate de aici, fiecare își poate face o icoană: preoții acestia propoveduesc de pe amvon în biserică cu aceeași patimă ideea Croației-mari, cu care ea e propoveduită de pe catedră în școală. Și de aici (din biserică) și de acolo, (din școală), pe noi pe Unguri ne înjură!»

...»Și ideile aceste de Croație-mare fac spor uriaș, nu numai în Croația și Slavonia, dar' chiar în Dalmația! Dalmația azi e cu totul croată! Tot așa merg treburile și în Istria!» etc.

Eată, mă rog, ce face și ce lucrează un popor mic, dar' curajos și jertfitor pentru scopurile sale culturale și naționale. El nu lucrează numai pentru trebuințele zilei de azi, ci își are privirile departe-departo în viitor, la o lucrare mare și anevoioasă, la care pentru a o pute intrupa trebuie să muncească cu grije și cu stăruință, rinduri și rinduri

de vieți! Și muncesc cu focul sfânt al credinței și buneii nădejdi în suflete!

Am scos la iveală această lucrare mare și aceste jertfe ale Croaților, ca să le vadă și iubii nostri cetitori dela sate și să înțeleagă, că trebuie să ne hotărîm și noi la o mai frumoasă jertfă pentru ale noastre trebuințe de aici, școală, biserică și națiune, — căci și noi frumos viitor avem și spre mândre ținte nisui, dar' dacă poporul nu ne înțelege și nu vrea să ne înțeleagă ori nu ne dă mână de ajutor de care avem neapărată lipsă, apoi stăm locului și îndurăm prea multe pierderi de tot felul!

Să lucrăm și noi neîntrerupt în ogorul nostru național, uitându-ne într'una în jur de noi cum lucrează și alții, și avînd mereu ochii și gândul nostru la viitor.

Regele și poporul. M. Sa Regele Carol, primind Marți comisiunea camerei române, însărcinată să-i prezenteze adresa adunării ca răspuns la mesajul de tron, a răspuns în următorii termeni, călduroși și părințești pentru poporul dela țară:

»Domnule președinte! Domnilor depușafi! Sînt foarte simțitor la sentimentele de credință ce camera se grăbește a-Mi mărturisii la întâia sa întrunire.

Asigurările ce-Mi dați, în numele reprezentăției naționale, îmi sînt cu atât mai scumpe astăzi, cu cât, în fața greutăților, ce vom ave de întîmpinat, o strînsă legătură între corpurile legiuitoare și guvern, este de neapărată trebuință.

Neîncetat gândurile Mele sînt îndreptate către frumoasele noastre holde, estimp așa de încercate, și către bunul traiu al țeranului, care este preocuparea Mea constantă. Din adîncul inimei împărtășesc grijile agricultorilor nostri mari și mici, rugîng pe Atotputernicul să ușureze încercările lor, cari, sper, vor fi trecătoare.

Sînt sigur că camera va da guvernului Meu puternicul și patrioticul seu sprigin pentru a lua măsurile ușurătoare reclamate de situație și mai ales spre a păstra neatins creditul statului.

Dorind ca lucrările d-voastre să dea roade bune, corăspunzătoare cu așteptările țerei, primesc cu recunoștință călduroasele urări ce Ne aduceți din partea adunării deputaților.

Programul Slovacilor. Programul Slovacilor, stabilit din partea fruntașilor lor în conferența intimă dela Vágújhely, se compune din următoarele patru puncte:

1. Executarea conștientoasă a legii despre egala îndreptățire a naționalităților.

2. Revisuirea grabnică a legilor bisericești.

3. Introducerea votului universal și secret la alegerile dietale, așa, ca fiecare comunitate mai mare să voteze separat, acasă, cele mai mici în grupuri.

4. Ștergerea viriliștilor din legea comunală și municipală și decretarea în lege, că funcționarii publici nu pot fi membri în reprezentanța comunală sau comitatensă.

Programul acesta va forma ordinea de zi la toate întrunirile publice pe cari Slovacii le vor ține anul acesta, prin toate cercurile electorale locuite de Slovaci.

JALEA RUSIEI. Se telegrafează din Petersburg că marele principe George, fratele țarului Nicolae II. și presupusul moștenitor de tron al Rusiei, a murit în Tumann, în etate de 28 de ani. Moartea neașteptată a fost cauzată de o vîrsare de sînge.

În scopul maghiarisării. Unele ziare maghiare știu cu o oră mai înainte, că ministrul de culte și instrucțiune publică va adresa circular tuturor autorităților mai nalte confesionale, în care le va atrage atențiunea asupra legii despre folosirea numirilor oficiale de localități și le va provoca în mod energic, ca să nu mai folosească în actele lor alte numiri decît numai numirile primite de oficiale. Îndeosebi vrea ministrul Wlasics să nu mai vadă figurînd prin actele confesiunilor numiri germane, românești, slovace și sîrbești.

Dați înainte cu maghiarisarea onorabililor, pînă se mai poate!

Parlamentul român a fost închis Mercuri, prin decret regal. În decret Regele mulțumește corpurilor legiuitoare, senatorilor și deputaților, pentru spriginul dat guvernului în deslegarea chestiilor urgente, reclamate de împrejurările date. Decretul a fost ascultat în picioare și a fost viu aplaudat.

Hotărîrea Curiei. Din motivul, că tabla regească din Budapesta a respins din oficiu un recurs dat în contra unei sentențe judecătorești, pentru-că era scris nemțește și nu în limba statului, Curia, în urma apelului făcut,

a adus următoarea deciziune în cauză, foarte importantă pentru noi:

»Avînd în vedere, că pe baza praxeii legale, existente în procedura penală, remediile de drept ce compet părților cari se cred scurtate în drepturile lor prin sentențele judecătorilor penale, pot fi anunțate cu gura sau în scris; avînd în vedere această regulă de drept, urmează dela sine, că partea interesată poate să-și anunțe apelația în contra deciziunii judecătorești cu gura, în limba sa maternă; ear' dacă praxa, în astfel de casuri permite folosirea altor limbi și nu a limbei maghiare, de acest drept nu poate fi despoiat omul nici atunci, când apelațiunea și-o face singur în limba sa maternă, fără a recurge la avocat. Avîndu-le acestea în vedere, tabla reg. a comis act de iregularitate, respingînd recursul adresat ei în limba germană.

Asupra acestui lucru vom scrie mai pe larg în numărul viitor al foaiei noastre.

Moartea lui Iancu.

În nrul 25 al »Foi Poporului« am amintit, că dl G. Candrea din Baia-de-Criș a scris un raport dlui I. St. Șulufiu din Sibiu, despre cum s'a aflat fluierul lui Iancu. Raportul, care conține date prețioase despre moartea regelui nostru erou național, este următorul:

Fericitul Avram înainte de moartea sa mai bine de un an se susținea în locul predilecțiunii sale în Baia-de-Criș și fără a ave o locuință stabilă, se adăpostea peste noapte când la unul când la altul, dar' mai ales la covrigarul Ioan Liber (Român), unde întins pe o targă, ce era dinaintea cuptoriștei, odihnea peste noapte și de unde prin fluierul seu delecta și încânta publicul cu melodiile sale melancolice seara și des de dimineață.

Observ, că regretatul Iancu înainte de moartea sa cu mai multe luni, avînd erupțiune de sînge, a fost îngrijit și căutat mai mult timp în spitalul comitatens de aici, de unde eșind ca reconvalescent, își petrecea după-cum amintii mai sus, mai bucuros în Baia-de-Criș.

Așa s'a întîmplat și în trista dimineață a morții sale, că atins de un nou acces de tuse, și s'a rupt verosimil o arteră internă și sîngerînd și-a dat nobilul seu suflet pe targa covrigarului Liber, la care rămase peste noapte

Ioan Liber a fost primul care a dat de desastru, și care aflînd fluierul în așternut l-a luat și l-a păstrat pînă-ce 'mi-l'a dat mie, ca o scumpă suvenir de la repositul.

FOITA.

Poesii populare.

Din Mărgău.

Culese de I. Mango, învățător.

Sub tufa de stejere,
Șede badea străinel
Cu mîndruța lîngă el,
Și ea-i dă mere din sîn
»Na bade că ești străin!
Frunză verde fir de iarbă
Doamne mulți o tot întrebă:
— »Mândro de când te-am lăsat
Câți voinici te-au sărutat?
— »Câți au fost bade ca tine
Toți m'au sărutat pe mine,
Câți au fost ca dumneata
Toți 'mi-au sărutat gura.

Cărare prin țintirim
Hai mândră să ne iubim!

Ne-am iubi, dar' nu ne lasă
Părinții noști cei de-acasă.
Oare ei n'ar pută face
Nouă să ne dea pace,
Să ne iubim cum ne place?
Noi vom sparge două nuci
Și-om face dragoste dulci;
Noi vom sparge două ouă
Și-om face dragoste nouă.

Arz'o focul străinătate
Țeară fără dreptate,
Că umblaiu țerile toate
Și de bine n'avuiu parte.
De micuț am ostenit,
Multe țeri am ocolit
Odihnă n'am dobândit;
Dar' m'ajunge uneori
Să mă suiu la munți cu flori
Să văz frați, să văz surori,
Și m'ajunge câte-odată
Să mă urc la munți cu peatră
Să mă uit în lumea toată.
Pe unde-am umblat odată,

Nu văz maică, nu văz tată,
Par'că sînt făcut din peatră;
Nu văz frați, nu văz surori,
Par'că sînt picat din nori.

Strigă luna cătră soare
Să meargă fata mai tare,
Că vine o apă mare.
Las' să vie și mă mie
Că n'am tată să mă ție,
Las' să vie și mă 'nece
Că n'am maică să mă 'nbrece.

În virful dealului
Arde para focului,
Da acolo cine șede?
Badea murgul potcovește,
Mândra-n grădină plivește:
— Bade, bădișorul meu,
Potcovește murgul bine
Și mă du 'n țeară cu tine.
— Bucuros mândro te-aș duce,
Da 'n țeara unde merg eu,
Nice grăul nu se face,

S'au încercat mai mulți a procura fluierul dela dînsul, dar' înzădar, pentru-că refusa mereu, și și mie numai după aceea 'mi-l-a predat, după-ce 'i-am spus, că ce însemnătate are fluierul pentru națiunea noastră și după-ce 'l-am asigurat, că se va păstra în muzeul național și se va face amintire pe calea publicisticii și despre numele seu.

Acesta e istoricul fluierului, și eu ca unul, ce pe timpul acela eram ca funcționar la tribunalul reg. din Baia-de-Criș, pot constata, că decesul martirului Avram a urmat la domiciliul amintitului Liber, și știu, că răposatul purta totdeauna fluierile sale cu sine, (avea două, unul fluier-baston și altul micuț de cires), deci presupun cu toată pozitivitatea, că fluierul-baston, pe care vi-l-am trimis, este unul din fluierile regretatului.

Ce s'a ales de al doilea fluier, nu am putut erua; se vorbește însă, că s'ar fi aflând în muzeul de antichități din anii 1848—9 din Arad, și vîzându-l, 'l-aș recunoaște.

Ocasional mergînd pe la Arad și cercetînd muzeul, despre cele aflate vî voi raporta.

De pe la noi.

— Știri primite dela corespondenții nostri. —

Reteag, 9 Iulie. — Ieri, la 8 Iulie st. n. s'a început pe hotarul Reteagului la secerișul de seacă. Grânele s'or seceră peste 8—14 zile. Toate spicoasele promet recoltă mulțumitoare. De tempestăți am fost scutiți până acum. Acum e aci tîrg mare, tîrgul Sîn-Petrului. Vitele stau în preț bun, oile asemenea. Jidanii străin adună fînul s'e-l preseze și expedeză cu trenul; unde? (Poate în România. Red.) Ei știu. Cruțați fînul, că în primăvară va trece ca piperul. Prima cositură de trifoiu a fost bună, dar' e tare torțelos. Nu-i de sēmēnță. Cine are trifoiu fără torțel, facă sēmēnță, că va avē bani! Purceii au preț bun, rupți dela țîță se vinde părechea cu 10—12 fl. Cucuruzul, mierța mare de 20 cupe a fost tot anul 90—95 cr., abia s'a urcat la 1 fl. până 1 fl. 10 cr. Cucuruzele pe câmpuri sînt frumose. Poame puține, în grădini însă sînt prune, în vii mai nimic. **Reteganul.**

Reteag, 11 Iulie n. — Azi se sfîrșește tîrgul Sîn-Petrului. Până aseară s'au vîndut peste 1200 vite cornute cu prețuri destul de bune, totuși mai ieftine decît înainte cu 3 săptămîni. Spun speculanții, că prețul vitelor va tot scăde până după Crăciun. — Fînul îl adună speculanți străini cu 1 fl. 13 cr. maja metrică. **Reteganul.**

Solgăbiru agent de steaguri.

Teaca, 11 Iulie. — De vre-o câteva zile mereu vîd preoți de ai nostri intrînd și eșind dela pretură. 'Și-or fi vidimînd cuitanțe ungurești pentru »ajutor«? Poate — dar' unul 'mi-a spus următoarele:

»Am fost de 'mi-am comandat pentru școală un steag unguresc«.

Nici mălaiul nu se coace,
Nici murgul n'are ce paște.
— Nu-i bai bade de-aceea,
C'om trece trei hotărele,
Noi năframa vom ivi
Măndru codru va 'nverzî,
Murgul tēu se va hrăni;
Și din două buze-a mele
Vor eși trei isvorele
Și-a bea murgul tēu din ele.
— Bucuros măndro te-aș duce,
Dar' am o măicuță rea
Nu-i putē trāi cu ea.
— Nu-i bade nici de-aceea,
C'om trece trei hotărele
Și-om rupe trei spicurele,
Și în mână le-om sfărma
Și la mă-ta noi le-om da:
Cum mă-ta te va mânca
— Mânia ei va seca.
— Ba eu măndro nu te-oiu duce,
Că dacă ții mânia
Și cu mine-i face-așa.

Zice că toți preoții au căpētat poruncă în scris, dela dl *Papp Zollán*, protopretorul, ca în decurs de 8 zile s'e-și procure prin dînsul (!) câte un steag pentru școală, căci dacă în ziua de *Sf. Stefan* nu vor arbora pe școală steag maghiar, vor fi pedepsiți cu maximul pedepsei.

Unii cu frica de pedeapsă se excusă, dar' pare-mi-se că alta ar fi pricina: teama, că nu vor mai căpēta ajutorul rușinos.

Dar' cum rămâne cu agentura, ce o face solgăbiru, de sigur pentru câștig material? **Coresep.**

DIN LUME.

Din Sērbia.

Sēptēmāna trecutā un om cu numele *Knezevici* a pușcat asupra fostului rege al Sērbiei, *Milan*, în Belgrad. Regele a rēmas nevătēmat, ear' *Knezevici* a fost prins. El a mărturisit, că a fost pus la cale de mai mulți fruntasi radicali, pe cari numindu-i, au fost prinși 45 de inși, între cari 3 fosti ministri, juzi, profesori etc. S'a aflat, că acestia voiau s'e facă rēșcoală în Sērbia și s'e rēstoarne familia domnitoare a Obrenovicilor. Ei vor fi dați în judecatā și pedepsiți aspru.

Știri mērunte.

Din *Bulgaria* se vestise că acolo s'au născut turburări contra principelui. Știrea însă nu s'a adevērit, numai atāta că s'a născut o fērbere, pentru contractele de împrumuturi, ce s'au încheiat pe seama țerei dela bănci străine.

În *Belgia* s'au mai liniștit oamenii, pentru-că proiectul de lege pentru alegeri a fost dat unei comisii, în care sînt și socialisti, s'e-și dee părerea asupra lui.

Adunare la Poplaca.

Despărțēmēntul IV. — Sibiu — al »Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român« și-a ținut adunarea generală Duminecă, în 9 l. c., în marea comună românească *Poplaca*.

La orele 8 dimineața a sosit comitetul despărțēmēntului însoțit de mai mulți oaspeți din Sibiu, întimpinați fiind la intrarea în hotarul comunei de 6 călăreți, dintre cari unul a bineventat pe cei sosiți.

Îndată după primirea oaspeților s'a început serviciul divin, celebrat de

3 preoți (Baca și Modran din loc și Goga din Rēșinari). Rēspunsurile liturgice le-au cāntat înălțator 12 teologi din seminarul »Andreian«. Pe lângă popor în număr de vre-o 200 a luat parte la serviciu comitetul și oaspeții din Sibiu și anume: Protopopul Papiu, directorul despărțēmēntului; Dr. E. Cristea, secretarul despărțēmēntului; protonotarul Stroia, cassar substitut; P. Cosma; Dr. Vecerdea; asesorul Voilean; Dr V. Bologa; Moța; învățătorul L. Negrilă etc.

După terminarea serviciului divin directorul despărțēmēntului Papiu a deschis imediat adunarea generală, în biserică. Dar' lucru ciudat: cum înainta cu vorbirea de deschidere, poporul pălcuri-pălcuri părăsea biserica. Când apoi după vre-o jumătate oră a isprăvit vorbirea — despre scopul »Asociațiunei«, despre desvoltarea noastră culturală — în biserică abia mai erau vre-o 60 țerani. Conform programului, secretarul Dr. Cristea a cetit raportul anual despre activitatea despărțēmēntului. Din acest raport remarcăm următoarele: Activitatea despărțēmēntului a fost mult stagnată prin evenimentele din Sibiu (morte Metropolitului Miron, alegerea noului Metropolit etc...?) Mișcarea începută pentru a crea agenturi pe sate a rēmas fără rezultat. S'au adunat însă o mulțime de proverbe, conform unei hotăriri a adunării trecute. Materialul adunat va fi aranjat în curēnd prin secretarul Dr. Cristea. S'a raportat apoi despre intenția de a face o nouă arondare a despărțēmēntului, așa ca comunele dincolo de Nocrihu s'e treacă la despărțēmēntul Agnita. Numărul membrilor în despărțēmēnt sînt 80, dintre cari 7 fundatori, 19 pe vieată și 46 ordinari.

Când a isprăvit secretarul cu citirea raportului — ținut de astfel în un stil cât se poate de academic — din popor abia mai erau 20—30 ascultători. Și acestia conversau și se înțelegeau în dragă voe, până-când dl protonotar comitatens Stroia, cassar substitut a cetit raportul despre cassă și a prezentat budgetul anului viitor.

A urmat apoi disertația frumoasă a dlui *Ioan Moța* despre »Fântāni fermecate«. Predată pe înțelesul tuturor

Berbecul Țiganului.

Anecdotă de I. Daria.

Lupul ci-că nu postește,
Când în cale-i se ivește
Vre-o turmă de oițe
Singurele pe costițe:
Cu ciobanul adurmit
Și cu cănele fugit.

Dar' și Pralea parc'ar vrē
De dulce câte ceva.
Dacă altul nu-i aduce,
El se duce și-și aduce.

Într'o seară sprinteor
O ia lupul la picior;
Dă de-o turmă de oițe
La poala unei costițe.
Dar' oițele sînt prinse:
Într'o strungă stau închise;
Ear' ciobanu-i adurmit
Și cănele-i-a fugit.
Lupul iute dă d'a fuga:
Una-două sare strunga.
Care dintre oi va prinde,

E a lupului mēinde.
Lăcomie lupul are
S'apuce ce e mai mare.
Soartea cade p'un berbec
Sē-l ia lupul la refec.
Iute de gât 'mi-l înhață
Și se cearcă-afar' sē-l scoață.

Ciasul rēu. Mai cât colea
Alt prādalc mai venea
Era Pralea pomenit
Ce plecase la undit.
Nimerise și el urma
P'unde lupu-aflase turma.
Hop și Pralea, sare 'n strungă
Și oițele alungă:
S'o prindă pe cea mai grasă
Și cu ea sē fugă-acasă.

Lupul se coțopenea
Peste gard prada s'o dea.
În noapte Pralea zebzec
Lupul crede că-i berbec.
Iute de picior 'l-apucă
Și sē pregătesc de ducă.

și măiestrit întocmită cum numai dl Moța știe — să fi fost cine să o asculte era foarte instructivă și folositoare, căci prin ea se spunea țăranilor cum au să-și întocmească biblioteci populare — care le va fi ca și fântânile fermecate, din cari pot să-și adape sufletul, ce trebuie să înseteze după știință și progres.

Din lipsă de ascultători a doua disertație ce era să o țină dl V. C. Osavadă despre „Îmbunătățiri economice în general și despre însoțiri în special” — nu s'a mai ținut.

Înainte de alegerea comitetului, notarul Milea din Poplaca a făcut laudabila propunere, ca să se supună desbaterei comitetului central al Astrei înființarea unui nou despărțământ la internatul școlii de fete a Astrei, în care să se primească fetițe din părinți mai săraci — pe lângă prețuri mai reduse, rezultate din o întreținere mai modestă. S'a luat la protocol.

În fine s'a ales în fuga mare comitetul despărțământului (director: protopop Papiu; cassar: protonotar Stroia; membrii: director Cosma, asesor Voilean, Dr. Vecerdea; suplenți: profesor G. Dima și Dr. Oct. Russu. Apoi delegați pentru adunarea generală a Astrei: Dr. Vecerdea și asesor Voilean) și apoi s'a închis adunarea prin o vorbire a directorului despărțământului ascultată de peste 5 țărani, se vede cei mai rezistenți din întreaga Poplaca și jur.

După adunare s'a dat un banchet aranjat de comuna bisericească și politică — în școală. Ca întotdeauna la Români, banchetul a fost foarte reușit, mai ales că era împodobit și cu vreo 30 țărani, care în urma urmelor și-au călcat pe inimă și n'au mai părăsit mesele, cum părăsiseră adunarea culturală, — ba au fost atât de entuziasmați țăranii, încât la mese întinse au rămas chiar și după plecarea oaspeților din Sibiiu. În decursul banchetului s'au ținut mai multe toasturi. Oratori au fost: protopop Papiu, Dr. Vecerdea, Cosma, notar Milea etc.

Cea mai hazlie notă a banchetului a fost o întinsă interpelație a mai multor țărani fruntași, cari doresc să știe, că oare dl Moța cu cât socoate că li-ar pute face fântânile de care au trebuință în

partea de sus a satului? Explicația acestei interpelări este, că Poplăcenii stau tocmai acum pe chibzuri să zidească fântâni pentru apă de beut și auzind pe dl Moța disertând despre „Fântâni fermecate”, credeau că d-lui a venit să se ofere pentru zidirea fântânilor de cari au ei trebuință.

Dacă faptele raportate aici s'ar fi întâmplat prin Săcuime sau dela Dobrițin încolo, am avea motive de ris și de distracție amuzantă, dar' prin faptul că ele s'au întâmplat în Poplaca, în o comună curat românească situată abia la 6—7 chlm. dela sediul Astrei ne umplu inima de amărăciune și ne fac să credem că țăranii noștri, nici cei mai apropiați de centru nu au înțeles încă scopurile și intențiunile Astrei. Și pentru nepriceperea asta noi credem că sânt vinovați în primul rând conducătorii poporului și apoi conducătorii despărțământului și cu ei membrii din comitetul central. Cesti din urmă pentru-că nu dau sfaturi prielnice și nu caută să facă barem adunările despărțământelor mai accesibile pentru țărani, — ear' cei dintâi pentru-că în mijlocul poporului fiind nu-i prepară îndeajuns, ca să înțeleagă rostul Astrel.

Adunările despărțământului în loc să fie aproape în total ocupate cu lungi și obositoare cuvântări de deschidere și cu rapoarte prea puțin interesante pentru țărani — ar fi mai potrivit cred să fie prefăcute în cursuri improvizate pentru a da sfaturi practice în ale progresului și a desfăta prin cetiri frumoase pe țăranii noștri. Și apoi ar fi foarte potrivit, ca la astfel de adunări să nu se pună prea mult hiperzel în adunarea de membri noi și încassarea de taxe. Toate aceste să se facă cu câteva zile înainte de adunare. Căci ce folos e pentru Astra ca asociație culturală, că dela Poplaca s'au adunat 146 fl. (dela 8 membri pe vieață și 23 ajutători) și apoi rezultatul moral este sub zero!?

Bine să grijim, ca nu cumva să perdem din vedere ținta ideală — pentru-ca să avem materie brută. VIII.

Invitare de abonament.

De curând s'a împlinit jumătatea dintâi a anului curent și „**Foia Poporului**” a intrat în a doua jumătate din anul al VII-lea al vieții sale.

Credincioasă programului său și menirii sale de a fi o făclie luminătoare pentru talpa țerei, pentru țăranul român, ea-și va urmări mai departe scopul cu aceeași râvnă, cu aceeași iubire și interesare pentru toate afacerile, pentru toate lipsele poporului nostru, ca și până acum.

Direcțiunea foilor noastre naționale nișuind a face foaia tot mai bună, mai folositoare și mai corespondentă trebuințelor poporului nostru, a angajat noua puteri lucrătoare la foaie, atât pentru partea economică, cât și pentru celelalte părți.

Astfel putem făgădui, că „**Foia Poporului**” va fi pe zi ce merge tot mai bună și mai folositoare. Noi nu cruțăm nici o jertfă, ca să putem da cetitorilor noștri o foaie în adevăr bună și făcută anume pentru trebuințele lor, ear' în schimb cerem să ni-se dea spriginul, chiar în măsură mai mare ca până acum.

Astfel deschidem nou abonament pentru „**Foia Poporului**” pe jumătatea a doua a anului curent.

Ea va eși în aceeași mărime ca și până acum și împodobită cu frumoase ilustrații și cu prețul de până aci.

Subscrisa administrație roagă pe toți prietenii și spriginitorii acestei foi, să o aboneze și să îndemne și pe alții a o abona. Prin aceasta fac un lucru bun și folositor, de oare-ce unde intră „**Foia Poporului**”, intră lumina și deșteptarea.

Administrațiunea

„**Foii Poporului**”.

Silvestru Morariu-Andreevici.

— Vezi ilustrația. —

Archiepiscopul și Metropolitul de acum al Bucovinei este *Arcadie Ciupercovici*, cu care Românii din Bucovina nu sânt mulțumiți, din pricină că el nu spriginește îndestul cultura și cauzele poporului român. Dimpotrivă el s'a dat pe partea ocârmuirii, care se poartă acum atât de dușmănos față de poporul român bucovinean.

Cu totul altcum a fost înaintașul său Metropolitul *Silvestru Morariu-Andreevici*, al cărui portret îl dăm azi. Acest vrednic prelat s'a născut la 1818 și după-ce și-a sfârșit învățătura s'a preoțit, apoi a devenit profesor, referent în Consistor, archimandrit și vicar și în urmă la 1880 Archiepiscop și Metropolit, murind la 1895.

Toată vieța lui a lucrat pentru binele și înaintarea poporului incredințat păstoririi lui și a luptat pentru drepturile bisericii sale. Între altele el a scris cărți școlare și bisericesti, a lucrat pentru introducerea sinodalității în biserică și a dat îndemnul și spriginul la întemeierea de însoțiri culturale românești etc.

Metropolitul Morariu-Andreevici a fost un vrednic bărbat al poporului român.

Lupul tare spăimântat
Pe loc prada și-a lăsat;
Peste gard s'a aruncat
Dar' cu Pralea înhățat.
Fiți oițe sănătoase:
Pralea din belea vă scoase.
Ați scăpat de ciasul rău:
A vrut cu voi Dumnezeu!

Unde-i lupul, unde-i Pralea?
Încătrău și-au luat calea?
Amândoi să duc ca vântul
Și să duc mâncând pământul.
Ține-l Prale-o strins de vână,
Să nu-l scapi cumva din mână;
C'asa noroc n'ai avut,
De când muma te-a făcut! —
Berbecul coarne n'avea:
El »berbecă» îl numea.
Câte-odată se 'ntorcea
Și cu botul 'mi-l lovea,
El »ho botoșă» striga.
Când cu coada 'mi-l cârpea,
El »ho codoșă»-i zicea.

Puii dadii, dănciulei:
Așteptați pe dada, mări,
Că v'aduce de mâncare
Un berbec cu coada mare!
Berbecul Țiganului
E și gras al dracului.
De lănos nu-i prea lănos,
Dar' e lung, cu gâtul gros.
De fugă, cine-l întrece?
Vezi așa, bravo berbec!
Cine-i norocos ca Pralea?
Cine-i va ajunge calea!

Dar' cum fugeau ei în pripă,
Dau de o dată peste-o ripă.
Acum Pralea a gândit,
Că pământul s'a sfârșit.
Pe berbecul 'l-a scăpat
Și necăjit a strigat:
»Vai, al dracului pământ:
Când să fug tu te-ai sfârșit
Și berbeca 'mi-ai păpat,
Pustiful te-ar fi mâncat!»

PARTEA ECONOMICĂ.

Secerișul.

Sămănăturile spicoase, până-când ajung timpul secerișului trec prin mai multe perioade (grade). Aceste perioade sînt: formarea paiului, formarea spicului, înflorirea spicului și formarea grăunțului.

Grăunțul până-când ajunge la coacere încă trece prin patru perioade și anume: periodul laptelui, când din grăunțul apăsător între degete curge o materie albă ca laptele, periodul de pîrgă (galbin), când grăunțul e moale, dar' dacă îl apeși nu mai curge lapte din el, periodul de coacere, când grăunțul s'a întărit de ajuns și periodul grăunțului răscopt, când acela așa s'a întărit, încât abia îl mai poți zdrobi între dinți.

În periodul dintăiu, paiul grăului, căci mai cu seamă de acesta e vorba, e verde, în periodul al doilea e galbin, în periodul al treilea e alb, iar' în periodul al patrulea paiul se încârligă la vîrf și grăunțele stau rinjite și eșite pe jumătate din pleava lor.

Seceratul grăului se începe îndeobște în periodul al doilea, când grăul e în pîrgă. A seceră tot grăul în starea aceasta nu e prea recomandabil, fiindcă grăunțele prea seacă și astfel rămân scăzute. De aceea, în starea aceasta se seceră mai cu seamă grăul de vînzare și cel de mîncare.

Seceratul se continuă îndeobște în periodul al treilea, când grăunțul e deplin copt și dacă nu se poate isprăvi în periodul acesta se mai continuă și în periodul din urmă. În periodul acesta seceratul are cea scădere, că deoparte se scutură multe grăunțe, de altă parte și legăturile făcute pentru legatul snopilor se rup tare în dricul căldurei. Grăul de sămînță e bine să se seceră numai când grăunțul e deplin copt, adică în periodul al treilea.

Seceratul grăului și al celorlalte spicoase pe la noi se face mai cu seamă cu seceră. Secerișul acesta e cel mai bun pentru micul econom, fiindcă spicele se pot aduna mai bine în mînunchiu, iar' grăunțele nu se scutură așa tare nici chiar atunci, când grăul e răscopt. Seceratul cu seceră se poate face deopotrivă de ușor și cu spor, atât la șes, cât și pe coaste și gropi, sau fiind holda căzută. Prin seceratul cu seceră și snopii se pot face mai întocmiți și mai potrivii totodată.

Dar' fiind timpul secerișului îndeobște scurt, pe unele locuri fiind și lipsă de secerători, apoi mai fiind aceia și scumpi pe timpul acela, economii, cari au mult de secerat, au căutat în timpul din urmă, ca să înlocuiască și pe la noi seceră prin coasă.

Cositul holdelor cu coasa se poate face mai ușor și mai cu spor, ca cu se-

cerea. Doi lucrători harnici de pildă, pot să cosească și să lege pe zi o holdă de aproape un jugăr. Pe când cu seceră se recer de două-ori atîția, dacă nu mai mulți. Dar' cositul acesta nu se prea poate face la toate holdele, la acelea de pildă, cari sînt căzute sau culcate, cositul se face foarte anevoc. Afară de aceasta, cositul holdelor mai are și cea scădere, căci când grăunțele sînt răscopte se scutură multe pe jos, ba mai rămân și spice după coasă. Asemenea coase pentru cositul holdelor, își poate face fiecare econom din coasa cu care cosește iarba, fiindcă la aceea se mai adaugă numai o greblă scurtă cu câțiva colți, care se leagă de toporiștea aceleia. Coase de acestea se mai pot căpăta de altcum și în cele mai multe neguțătorii de fer. Cositul holdelor se poate face în două feluri: dacă holda e mai deasă și mai mare, atunci brezdele se cosesc

totodată se recer numai câte 10—12, cari totodată pot să adune și clăiască și snopii secerăți. Cu mașina de secerat putîndu-se schimba și vitele de tras, se poate seceră pe zi o holdă în mărime de 10 jugăre. Rămîne acum să mai arătăm și timpul în care trebuie să se facă secerișul. Acesta, ca și uscătul fînului, trebuie să se facă pe timp frumos, căci făcîndu-se pe ploaie, când holda e udă și ajungînd umezeala aceea și la grăunțe, acestea pot ușor să incolțoască și să crească, prin ce se perde atât bunătatea grăunțelor, cât și prețul acelor.

Roaua nu este stricăcioasă secerișului și pentru grăul răscopt e chiar bine dacă se poate seceră pe roauă, căci nu se scutură așa tare grăunțele; se recere însă ca mînunchii sau snopii secerăți pe roauă să fie expuși puțin timp în soare ca să se svînte și numai după aceea să se adune și clăiască.

Holda secerată și legată în snopi se lasă în decursul zilei pe loc și numai spre seară sau dimineața pe roauă se clăiește. Snopii nu trebuie făcuți nici prea mari, căci atunci umbli prea greu cu ei la cărat și îmblătit, dar' nici prea mici, căci atunci se sporește și îngreunează lucrul secerătorului și la îmblătit, ei ei trebuie să aibă o mărime mijlocie. Clăitul snopilor, precum și clăile atât după formă, cât și după numărul snopilor cari se pun în ele, se face în mai multe feluri.

În ținuturile muntoase și expuse vînturilor mai mari, clăile se fac pe anumiți pari, ca să nu se răstoarne, iar' la șesuri se fac și fără de pari, punîndu-se snopii numai așa așezați în cruce unul pe altul. Clăile se fac din câte 15—30 de snopi. Ele sînt de mare însemnătate, de oare-ce pe timpul căt stau pe cîmp se uscă bine toată buruiana, ce se află printre snopi.

Clăile se lasă pe cîmp până-când se uscă bine, apoi se cară în sat, unde se pun în stoguri sau șoproane (ferdeli) acoperite, până-când se îmblătesc. Atît căratul, cât și îmblătitul se pot săvîrși numai pe timp frumos, fiindcă pe timp

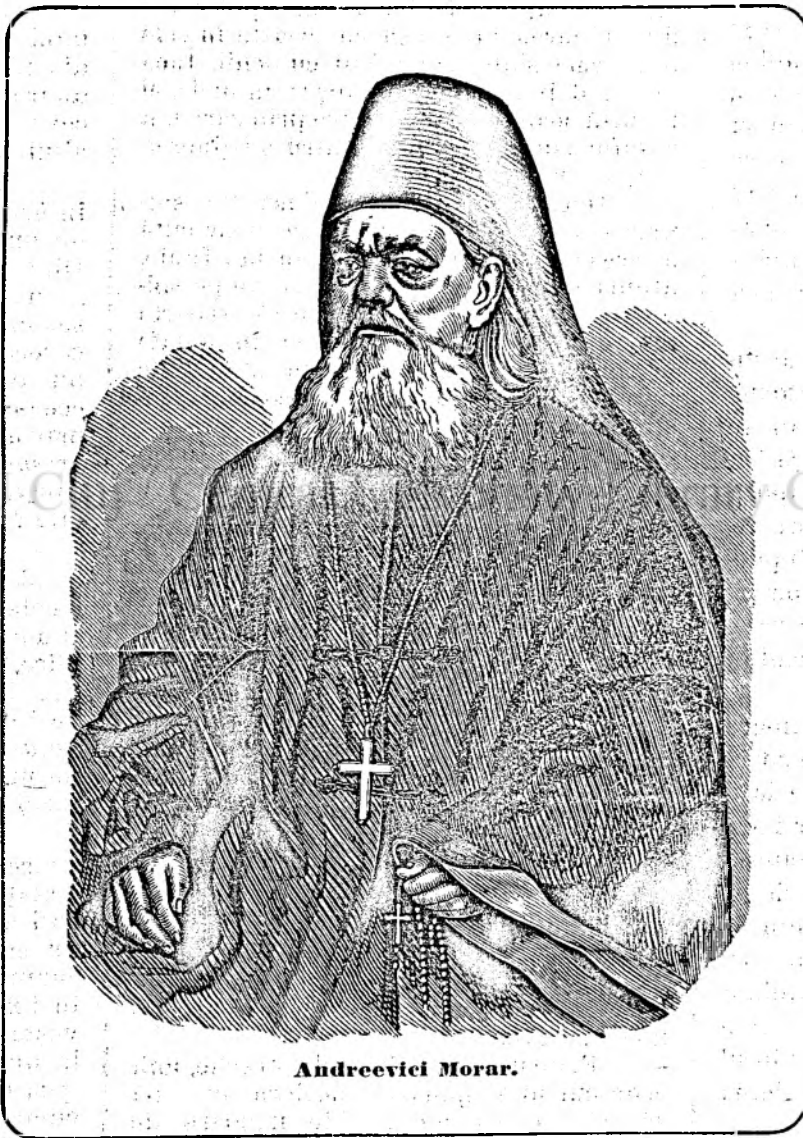
ploios, pe lângă aceea, că se îngreunează lucrul, grăul poate să și crească.

I. Georgescu.

Cireșele.

La noi cireșele de obicei se mîncă în stare naturală. Une-ori însă se face și dulceață din ele. Cireșele în stare naturală sînt răcoritoare și sînt bune cu deosebire pentru stomachurile sănătoase. Când sînt bine coapte chiar dacă mîncă cineva multe din ele, nu sînt stricăcioase.

Cireșele pot avî și alte întrebunțări, cum este de ex. fabricarea vinarului de cireșe, dulceaței, a marmeladei, a sirupului de cireșe etc. Negreșit că dacă s'ar lăși și la poporul nostru diferitele întrebunțări ale cireșelor, cultura cireșului ar lua o dezvoltare mare, mai cu

Andreevici Morar.

în lăuntru, iar' dacă aceea e mai rară și mică, acelea se dau în afară.

În economiile cele mari seceră și coasa sînt înlocuite prin mașina de secerat. Mașina de secerat e de două feluri: una care taie și aruncă holda tăiată în mînunchi mai mari, alta care aruncă snopul legat gata. Între acestea de pe urmă earăși acelea sînt mai bune, cari leagă snopul cu spargă, iar' nu cu drot, fiindcă drotul ajungînd la îmblătit în paie, ușor pote să ajungă cu acelea în stomachul vitelor, unde poate să lo pricinuiască pe lângă dureri mari, chiar și moartea.

Mașinile de secerat, cari nu leagă și snopul, sînt mai simple și nu se strică așa de ușor ca acelea, cari îl și leagă totodată. La o mașină de secerat, care nu leagă snopii se recer câte 14—20 lucrători pe zi, iar' la una cari îi și leagă

seamă că și lemnul lui se poate întrebuința de timplari etc. Eată unele întrebuințări ale cireșelor după *Gustav Michels*:

Fabricarea vinarsului de cireșe.

Ca regulă generală trebuie să se știe, că pentru a avea o măsură mare de liquid (zamă) vom întrebuința cireșe mari și cărnose, dar' cu simburile mici. Dacă dimpotrivă vrem să avem zamă mai bună (tare), deși mai puțină, atunci vom întrebuința cireșe mici cu simburile mare; prin urmare în acest caz sunt de preferat cireșii nealtoți.

Se culeg cireșele și se curăță de coade. Cireșele astfel curățite se pun în tocitori mai mici sau mai mari, după mulțimea de cireșe ce avem. Acolo se zdrobesc împreună cu simburii cu ajutorul unui maiu și apoi tocitoarea se ține într'un loc cald și acoperită cu scânduri sau cu un coperiș. Din timp în timp se amestecă bine toată masa. După 2 săptămâni și une-ori chiar după o lună ferberea fiind isprăvită, se pune la curățit într'un câzan de făcut rachiul.

Pentru-ca masa sau prăstina de cireșe să nu se lipească pe fundul câzanului, se amestecă mereu până începe să fearbă, când punem coperișul la câzan. Atunci continuăm cu curățirea sau destilarea, ca pentru tescovina, drojdie etc. Ori-care ar fi modul ce-l întrebuințăm, e bine ca să punem în fundul câzanului mai întâiu un strat de paie pentru a depărta materiile de destilat de câzan.

Liquidul (zama) câștigat prin destilare se pune în sticle sau chiar în butoaie. Trebuie să grijim ca în primul an să astupăm vasele cu vinars de cireșe cu un corp, care să lasă să se evapore (aburi) puțin. Cu modul acesta părțile acre es prin el și rămâne în vas un liquid limpede, străvezu, foarte căutat în comerțul de liqueururi fine din străinătate. După primul an se astupă bine vasul în care se păstrează vinarsul.

Vin de cireșe. Se iau cireșe negre și mai acre. Se curăță coadele și se zdrobesc împreună cu simburii, apoi se lasă să fearbă la un loc. Când amestecul are o culoare vinoasă se pune în materie pentru 50 chlgr. din acest must 2 chlgr. zahăr și 2 litre de alcool; apoi totul se pune în butoaie unde ferbe din nou. După 4 ore de ferbere se trage liquidul și se pune în sticle. Acest vin se poate păstra foarte bine mai mulți ani. În locul zahărului putem să întrebuințăm mierea de stup.

Cireșiadă (cireșe cu rachiul). Pentru acest scop cireșele trebuie să fie frumoase și bine coapte. Se iau cireșele, li-se taie $\frac{3}{4}$ din coadele lor și apoi se pun într'un vas cu apă rece curată, unde se lasă $\frac{1}{2}$ oră. După aceasta se scot cireșele din apă, se pun să se svinte pe o sită, și apoi se șterg cu o pânză curată. Se cântăresc cireșele și se ia pentru 1 chlgr. cireșe 200 gr. zahăr. Punem zahărul cu puțină apă și-l ferbem până se face sirup. Atunci punem cireșele în sirup și lăsăm să fearbă puțin amestecând încet și curățind spuma dacă se formează. După aceasta luăm vasul cu sirup și cireșe dela foc și le lăsăm să se răcească bine. Scoatem apoi cireșele din sirup cu ajutorul unei lingure cu care se ia spuma la bucatărie. Cireșele scoase le punem într'un borcan sau alt vas și turnăm peste ele rachiul câte 2

litre pentru fiecare chlgr. de cireșe. Peste rachiul și cireșe turnăm sirupul rămas, amestecăm bine și legăm borcanul la gură, sau dacă e un butoiș cu un dop învelit bine.

Strechea.

Strechea sau sclepsul (osterus bovis) are mărimea unei albine și seamănă mult cu aceasta. Trupul ei e përos, de culoare pestriță, ear' lungimea ei este cam de un centimetru. Capul ei este lătăreț, aripile și picioarele negricioase, ear' în partea dinapoi a trupului are o țeve, cu ajutorul căreia poate vîri oușele ei în decursul verei în spinarea vitelor. Oușele acestea sînt lungărețe, albe și numai la un capăt au un punct negricios.

Strechea trece ca toate insectele prin schimbarea așa numită metamorfoasă. Din oușele, ce le depune femeiușca în decursul verei pe spinarea vitelor, se desvoaltă peste iarnă acolo niște coși (vermuleți) de culoare albă-surie cu capul negru. Coșii numiți, după-ce s'au desvoltat deajuns sînt de câte doi centimetri de lungi și au o gură foarte ageră, cu ajutorul căreia sug apoi suc din spinarea vitei, așa că aceasta în cele din urmă slăbește vîzînd cu ochii. Încă de când îi depune femeiușca în piele, ei își lasă acolo o rësufătoare prin care pot rësufila aerul de lipsă pentru susținerea vieții lor.

Dacă coșii vitelor se lasă pe spinarea acelor neatînși, ei se desvoaltă și cresc acolo până prin Maiu sau Iunie, atunci es afară și căzînd jos de pe spinarea acelor să îmbracă într'o scoartă mai groasă, adecă să prefac în nimfe (coconi) și în starea aceasta stau câte patru săptămâni. Din nimfele (coconii) acestia se desvoaltă apoi viitoarele strechi: bărbătuși și muierușe, cari din nou încep în decursul verei a-și depune oușele lor pe spinarea vitelor.

Vitele au o frică nespuse de mare de streche, așa încât numai auzindu-i sunetul ei, îndată pun coada pe spinare și fug mîncînd pămîntul, de oare-ce împunsătura ei în piele, până-cînd își vîră oușele acolo, este împreunată cu durere și usturime.

Economul harnic va visita dar' din când în când vitele sale pe spinare și îndată-ce va vedea umflături pe spinarea lor, va încerca tîmăduirea acelor. Prin Ianuarie și Februarie coșii sînt binișor desvoltați, atunci unii economi îi apasă cu degetele cele mari și coșii plesnesc afară din piele. Dar' prin o asemenea apăsare vitele sînt expuse la niște dureri prea mari, de aceea unii cearcă de pe toamnă de a-i scoate prin o asemenea apăsare.

Pentru a feri vitele de streche, unii economi ung spinarea acelor cu apă sărată sau cu un fel de unsoare de pește, sau în un pătrar unsoare de pește amestecă încă o jumătate litru spirt de vin și patru decagrame peatră pucioasă, cu cari în toată săptămîna ung câte odată spinarea vitelor pe timpul verei cînd sînt la pășune. Dacă însă nu s'a făcut aceasta peste vară, atunci se poate face încă toamna și anume: se ia ceva terpentin mai subțire și cu ajutorul unei pene de găină se unge bine spinarea vitei pe unde se ved umflăturile, după-ce mai întâiu 'i-s'a tăiat përul. Dacă vedem că nici aceasta nu ajută, atunci lîngă două decagrame de terpentin mai adăugăm încă zece decagrame uleu de in și un decagram acid sulfuric și cu amestecătura aceasta ungem coșii vitelor.

La toată întemplantarea economul harnic să nu prea lase mult, ca vitele sale să se umple de coși, căci prin aceea sufer prea multe dureri și slăbesc, ci să se folosească de toate mijloacele, ca aceea să fie cât mai curînd delăturați și stîrpiți de pe spinarea lor.

I. G.

Sfaturi.

Pentru ochi.

Merele putrede încă sînt bune de ceva. Un om a aflat, că suc merelor putrede ar fi un minunat mijloc contra aprinderilor de ochi. Ochi roșii (de slăbire, nu de beutură) se spele dimineața și seara cu acest suc și ei se vor însănătoșa. De se întemplantă, că vîruind sau umblînd cu var, îți cad în ochi stropi de var, spală-i numai decăt cu apă zăhăroasă. Cum intră apa zăhăroasă în ochi, înceată usturimea (ferbințele) și trece durerea. Zidarii, cari au mult de lucrat cu var, țin pururea la îndemînă bucatăle de zahăr. De li-a căzut sau stropit var în ochi, numai decăt pun o bucată de zahăr în apă și-și spală ochii cu ea. După-ce se știe cît de neplăcute sînt durerile de ochi, aceste mijloace iefine și nevinovate, vor fi binevenite ori-cui a se folosi de ele.

Din traista cu povețele.

Răspunsuri.

Abonentului nr. 2299. Adresează-te unui avocat care va ceti actele, va studia planurile și coalele dela cartea funduară și-ți va spune de se poate face ceva ori nu. Nu poți lua nimic dela altul fără lege și judecată.

Dlui E. în Ag. Ne întrebi cum s'a întemplantat cazul cu comasarea dtale? Dar' de unde să-ți știm noi, dacă d-ta nu-ți știi? La judecătorii nu se fac lucrurile numai >ea ca așa< cum zici d-ta, ci de bună-seamă au mers toate pe cale legală și corectă, — dar' presupunem că d-ta ești un om iubitor de ceartă și procese, ceea-ce nu e frumos dela un >invețator< mai ales atunci — cînd, cum ne scrii: >respectivul 'mi-e tată<. Ei, n'ai vrea cumva să porți proces cu propriul d-tale tată?

>Olteanul<. Nu-ți putem răspunde la nici una din întrebări. Raporturile locale de prin părțile d-voastre nu le cunoaștem. Adresează-te autorităților publice, îndeosebi *finanților*, cari pot să-ți dea deslușirile dorite. E cam curios a ne întreba pe noi de e adevărat ce zice *notarul* că ar fi auzit dela *pretor*. Dar' de unde să știm noi? Întrebați pe *pretorul* și vă va spune el!

Abonentului nr. 2221. Dacă întreaga avere a datorășului a fost vîndută la licitație, d-ta n'ai mai fost în drept să ceri sechestrul pe rodul pămîntului care nu mai era proprietatea datorășului, ci a cumnașilor sei. Că cumnașii 'i-au lăsat în folosință pămînturile, nu te mai privește pe d-ta. E treaba lor. Pe cumnași la nici un cas nu-ți poți urmări cu legea, decăt numai dacă s'ar fi obligat cumva să-ți plătească ei datoria. De altcum consultă un avocat și-ți va spune de se mai poate face ceva.

Știri economice.

Boale de cai s'au constatat oficios în: *Petelea* (comitatul Murăș-Turda) *rîie* la doi cai și *răpciugă* la un cal; în *Ciachi-Gărbău* (comitatul Solnoc-Dobâca) *rîie* la doi cai; în *Valendorf* (comitatul Bistrița-Năsăud) *răpciugă* la un cal. S'a dispus carantină. Ear' în comunele *Jiuza* (Közéfalva), *Jino* (Kis-Jenő) și *Dindilag* (comitatul Solnoc-Dobâca), *Terpiu* (comitatul Bistrița-Năsăud), *Un-gurei*, *Doștat* și *Păuca* (comitatul Alba-inferioară) încetînd boalele, carantina a fost ridicată în 21 Iunie.

Linia ferată Alba-Iulia—Zlatna, conform raportului cetit în adunarea generală a proprietarilor ei, ținută zilele trecute în Budapesta, în privința circu-

lațiunei personale arată scăzământ față de anul trecut, circulația de marfă însă s'a urcat dela 3684 tone la 46.731. Resultatul financiar e cu 4353 fl. 98 cr. mai nefavorabil decât în anul trecut. Câștigul curat a fost 40.105 fl. 50 cr.

Trenul vicinal Panciova—Petrovaselo (Roman-Petre), conform raportului cetit în adunarea generală a proprietarilor, ținută săptămâna trecută, a avut anul trecut venit curat 10.046 fl. 24 cr.

Stipendii pentru cursuri de economie. Comisiunea economică comitatensă din Sibiu e scrie concurs pentru trei stipendii de câte 100 fl. pentru trei tineri de pe teritoriul comitatului Sibiu, cari ar dori să cerceteze cursul de pomărit ce se va ține la școala agricolă din Mediaș. Cursul se începe în 1 August și va dura zece luni.

Cererile, instruite cu atestat despre absolvirea școlii agricole din Mediaș și cu atestat de cetățenie (că petentul aparține comitatului Sibiu), sunt a se subșterne *comisiunei economice comitatense în Sibiu* (oficiul comitatens) până la 25 Iulie st. n. a. c.

Boală de porci s'a ivit zilele aceste și în Panciova și se răspândește cu mare iuteală. Până acum s'a constatat boala în vre-o 50 de curți.

Reuniune de meseriași în Blaj. Încă înainte cu 8 ani meseriași români din Blaj hotărâseră să-și înființeze o Reuniune, dar' ideea numai acum s'a putut realiza. Statutele se află deja spre întărire la guvern.

FELURIMI.

Un arbore care ploaie.

Un învățat francez cu numele Sack, a aflat în Peruvia din America-de-miazăzi, un arbore în forma salcământului de pe la noi, care crește pe țărmurii apelor și are acea însușire deosebită, că trage cu rădăcinile apa în sine, pe care apoi o varsă prin frunze, ca-și-când ar ploua.

Numitul învățat a adunat mai multe semente din acel arbore și le-a trimis în Europa, ca să se poată prăsi și aici pe la noi.

Pentru rezerviștii noștri.

Înaltul minister r. u. de agricultură cu datul de 24 Iunie a. c. nr. 6383 pres. ne încunoștiințază, că ministrul ces. și reg. comun de războiu, în urma recerării ministrului r. u. de honvezi, a orinduit ca rezerviștii, aparținători trupelor ce staționează în Ungaria, să fie chemați la deprinderea de arme de toamnă numai la mijlocul lui August și totodată a dispus tuturor comandelor militare, ca pe timpul secerișului să nu cheme sub arme pe rezerviștii din clasa muncitorilor de câmp. Dacă însă nu se poate nici într'un chip încunjura chemarea sub arme a militarilor înrolați din clasa economilor, dar' cari nu sânt în serviciu activ, cererile de scutire a acestora deplin motivate, să fie luate în deosebită considerațiune.

Ținem a vesti pe economii noștri despre acest favor.

Sibiu, 1 Iulie n. 1899.

Comitetul central al »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu«.

D. Comșa, președ.
V. Tordășianu, secretar.

ȘCOALA ROMÂNĂ.

Ceva privitor la chestiunile noastre școlare.

Disertațiune de Elena Biju, învățătoare în Caransebeș.

(Urmare).

Ordinea la începutul prelegerii. Prelegerea începe cu o rugăciune în cor ori cu o cântare. Copiii cari intră în clasă în decursul rugăciunii stau la ușe până se termină rugăciunea. Cari vin mai târziu stau drept pedoapsă timp mai îndelungat la ușe; ear' dacă se întemplă aceasta a doua-oară, să opresc după orele școlii acî.

Ca prelegerea să fie neconturbată grijește învățătorul dela început ca:

1. Toți copiii să șează drept, cu mâinile îndărăt în rînd unul după altul așa, ca să se poată veghia asupra tuturor.

2. Picioarele să le țină drept și paralel, ca să se facă imposibil ori-ce sgomot cu ele.

3. Copiii să privească drept spre învățător. Până nu s'a stabilit liniște în clasă și nu se observă atențiune, învățătorul nu începe prelegerea.

Ar fi nepedagogic purces, dacă ar trebui învățătorul cu toată ocaziunea să amintească în școală punctele indicate mai sus.

Sfaturile fără capăt și vorba prea multă trebuie să lipsească. Ar trebui să fie de ajuns un semn cu ochiul, o batere ușoară cu bătul pe masă, un strigăt încet »tăcere«, pentru-ca să se restabilească ordinea.

Acî are învățătorul ocaziunea cea mai bună de a-și exercita puterea disciplinară a ochiului și a o aduce la valoare.

Mai are învățătorul înainte de începerea prelegerii să viziteze în bănci de este rînd bun între cărți, tăblițe, hărții etc. și această vizitare să nu dureze mai mult de 10 minute.

Ordinea în decursul prelegerii. Pentru-ca se rămână pace și în decursul prelegerii, învățătorul pretinde ca școlarii să-și țină ochii țintă la el. Spre scopul acesta învățătorul la propunere își ia locul cel mai potrivit, de unde îi poate supraveghia pe toți, căci ar fi imposibil să le țină atențiunea încordată, dacă s'ar preumbla prin clasă. Peste tot ținuta învățătorului înaintea școlarii să fie pacinică, pentru-că pace produce numai acela care însuși are pace.

Prelegerea în școala poporală, fiindcă se mijlocește numai prin vorbe, ea atîrnă în mare parte și dela modul cum vorbește învățătorul, deci să recere:

a) să vorbească respicat, să arete că e stăpân pe gândul seu, pe vorbele sale și că știe și pricepe, ce vorbește;

b) să vorbească curat, ca să se poată osebi ori-ce nuansă a limbei;

c) să vorbească potrivit, nici prea încet, dar' nici prea tare. Vorbește el încet, nu-l pricep școlarii și prelegerea întreagă este perdută. Vorbește prea

tare, se produce sgomot în școală și copiii devin neliniștiți, căci s'a făcut experiența, că cu cât strigă învățătorul mai tare, cu atât vorbesc școlarii mai încet;

d) să întoneze bine. Dela întonare atîrnă mult priceperea ori nepriceperea prelegerii. Întonând fals ușor se poate întempla, ca copiii să-și peardă interesul pentru acea prelegere. Un tempo plăcut al predării are mare înriurință asupra interesului copiilor.

Învățătorul să grijească să împartă prelegerea în părți mititele și să facă adese repetiție, căci o prelegere lungă obosește atențiunea și nimicește interesul. Întrebările să adresează totdeauna în genere lăsând copiilor timp de cugtare, apoi să provoacă. Răspunsurile să fie corecte, precise etc.

Ordinea la finea prelegerilor. Ca în decursul prelegerilor, așa și la finea lor trebuie să domnească o ordine, o punctualitate anumită. A lungi prelegerea peste timpul de școală nu e permis.

Încheierea se face de asemenea cu o rugăciune ori cântare. Sînt copiii gata de a părăsi clasa, cercetează învățătorul din nou locurile, ca să se convingă de curățenie. Se află la locul vre-unuia gunoiu, acela trebuie oprit acî. Cel cu săptămâna împarte hainele și terminându-se și aceasta, școlarii părăsesc unul după altul, încet, fără sgomot clasa, grijind învățătorul ca și pe drum să se poarte școlarii bine.

După prelegeri școala se aerisează
(Va urma).

Schițe culturale din Bănat.

Reprivire asupra dascălilor, școalelor și gazetelor române din Timișoara

de

George Ardelean, avocat.

Este știut că marea noastră însoțire culturală »Asociațiunea« de câțiva ani 'și-a întins cercul de lucrare și în afară de Ardeal, prin Bănat, Sătmar și Maramureș. S'au întemeiat pe aici mai multe despărțeminte, cari lucră cu mult zel pentru răspândirea culturii. Unul din aceste, anume despărțemintul din Timișoara 'și-a ținut adunarea în 25 Iunie c., în care între altele dl avocat **G. Ardelean** a cetit o frumoasă disertație culturală, cu titlul de mai sus.

Dăm din această disertație partea privitoare la trecutul și dezvoltarea școalelor române din Timișoara.

Eată ce ne spune în privința aceasta dl Ardelean:

Până la înființarea »Asociațiunii transilvane pentru cultura poporului român«, excepționând teologia și preparandia din Vêrșeț și Arad, nu am avut noi Români din țêrile Ungariei nici un focalar al culturii naționale și a limbei noastre materne, în special noi Români din ținuturile Bănatului eram părăsiți de tot.

Școalele noastre ocârmuite de o ierachie, străină de limba și neamul nostru, nu progresau, ba putem zice, erau centre de desnaționalizare.

Spre ilustrare îmi permit o scurtă reprivire asupra școalelor române din orașul nostru Timișoara și asupra învățătorilor din aceste școale.

Prima urmă despre o școală în suburbiul Fabric, în care se învăța și românește aflăm după datele din archiva orașului pe la anul 1790, în care an s'a ales la așa numitele școale ilirice gr. n. u. din suburbiul Fabric Ioan Cresties pentru clasa primă, ear' pentru clasa a doua Ioachim Pauloviciu. Aceasta a 2-a clasă era menită și pentru învățarea în limba românească, prima pentru cea în limba ilirică sau sârbească. Salarul 150 fl. și cuartir.

La anul 1807 directorul gr. n. u. Grigorie Obradoviciu propune magistratului orășenesc alegerea lui Basiliu Stochici pentru clasa a doua cea românească.

Tot acest director propune la anul 1808 înființarea unei școale românești în așa numita *Măhala valachica*, adică în partea românească a Fabricului unde se află astăzi școala română. Propunerea s'a dat unei comisii spre opinie, dar' cauza a rămas neresolvată până la anul 1825. El motivează propunerea sa cu aceea, că *Măhala românească* este prea departe de școala dela biserica Sf. George din piață.

La anul 1810 s'a ales *Baltazar Paulovici* în clasa a 2-a, de prima nu mai vorbesc, căci era pur sârbească.

La anul 1819 sub directorul *Luca Chengelași* se alege *Teodor Iercovici*, ear' în toamna anului 1819 *Dimitrie Nicolici*. După el vine la anul 1822 *Simeon Popovici*, la anul 1823 *I. Draculici*, la anul viitor *Damaschin Marcovici*, dar' nici acesta nu rămâne, ci se mută ca administrator parochial la *Giroc* în anul 1828. În acest an se alege *Euthimie Ioanovici*. Acesta este primul dascăl, despre care se zice în propunerea directorului cătră magistrat, că are preparandia și posedă limba ilirică, valahă și nemțească.

Schimbările cele multe s'au făcut din cauză, că dascălii aplicați nu posedau deplin limba română, și căutau sau erau siliți de directorii școalelor a se depărta.

La anul 1825 se deschide și în Măhala românească o școală română lângă biserica S-tului Ilie. S'a cumpărat de magistrat o casă slabă și s'a ales de primul dascăl *Filip Putnic* cu un salar de 40 fl. m. c., care i-se mărește la 1827 la 75 fl., ear' la anul 1840 la 150 fl. Putnic moare la anul 1842 și îi urmează *Petru Abrudanovici* până la alegerea întâmplată în toamna anului 1842, la care an se alege *Iacob Barbulescu* din Cadariu, dar' acesta se mută la anul 1847 în *Banat-Comloș*.

După dînsul se alege *Dimitrie Sepejan* la anul 1847, care rămâne până la moartea sa întâmplată în anii 1860.

Că în școala dela biserica S-tului George nu se mai învăța în clasa a 2-a și în limba română, încă din anii 1820, de când s'a înființat școala rom. lângă biserica S-tului Ilie, este mai mult ca probabil, căci eu însumi am cercetat în anul 1845 școala a 2-a sub dascălul *Euthimie Ioanovici*, dar' acolo pur numai sârbește se învăța.

Aceasta a și fost cauza, că sub inspectorul școlar *Constantin Ioanovici* de

pie memorie, la anul 1854 s'a creat o școală română la biserica Sf. George cu primul învățător *Ioan Putnic*, dar' fiindcă acesta ajunsese asentat la miliție, fu denumit actualul învățător *Traian Lungu*, a cărui școală însă fu scoasă din casa școlară pe cale procesuală, de Șvabi, la anul 1864 și s'a mutat într'o casă privată, ear' de acolo s'a mutat la școala bisericeii Sf. Ilie, și în locul ei s'a înființat școala de fete, cu prima învățătoare *Emilia Arsenieviciu*, ear' depărtându-se aceasta la Alibunar, s'a ales actuala învățătoare *Persida Regep*.

Acestia au fost propagatorii limbei și culturei românești în suburbiul Fabric. Dar' sub dascălii sârbești nu s'a putut face progres mare, căci dînsii parte nu cunoșteau limba română, parte făceau propagatori pentru sârbisarea pruncilor școlari, începând cu sârbisarea numelor. Ei făceau din Pop-Popovits, din Petru-Petrovits, din Iancu-Iancovits etc. Și de abia din anii 1850 a încetat această rușinoasă renegare a copfilor din școalele române, căci pe catedra școalelor române au venit învățători cu zel și conștiință națională.

Spre caracterizarea procedurii, ce urmau dascălii sârbești, cu băieții români fie aci amintit, ceea-ce bătrânul octogenar *George Mihailovici*, care și acum trăește, mi-a povestit. Pe când umbla dînsul la școala sârbească din Fabric, le era oprit școlarilor români să vorbească românește, numai sârbește, ear' cel-ce era prins că a vorbit românește, acelaia ca pedeapsă i-se acăța o oală după grumaz. (Va urma)

Examene.

Despre examenele, ce s'au ținut cu sfîrșitul anului școlar curent, ni-se mai raportează din următoarele locuri:

Din Perșani.

Examenul în *Perșani* s'a ținut a doua zi de Rosalii, cu un rezultat îmbucurător, mulțumită neobositului învățător *Galacteon Bica*, care și-a împlinit chemarea cum se cuvine. Examenul s'a început cu o cântare bisericească, apoi au urmat răspunsurile bune ale băieților; ear' în urmă s'a sfîrșit earăși cu o cântare bisericească și cu câteva cântări naționale. Examenul a fost condus de părintele *Nicolae Cloanța*, din Beclean, ca comisar protopopesc, care la fine a ținut o vorbire pîntrunzătoare cătră public și cătră elevi.

Din Lăpușnic.

În 24 Iunie n. a. c. s'a ținut examenul final la școala din *Lăpușnic* (valea Almăjului), fiind de față: scaunul școlastic, jurații și reprezentanții comunei, comercianții, precum și mai mulți locuitori. S'au ascultat la 80 prunci din toate obiectele, fiind peste 40 caiete scrise foarte corect. Examenul s'a judecat în general de foarte bun. Sub durata examenului s'a observat o tactică și o dexteritate a învățătorului foarte la loc.

Dee D-zeu, ca pe viitor să vedem tot asemenea progres. Primească dl învățător *Nicolae Budescu* și pe această cale călduroasele noastre mulțumite.

Dimitrie Bihotu.

Din Bistrița.

— 4 Iulie n.

Examenul la școala noastră confesională gr-cat. din Bistrița s'a ținut la

8 Iunie a. c., în ziua Înălțării Domnului, sub conducerea dlui protopop *Al. Silași* ca director școlar și în prezența unui public foarte numeros de țărani, durere că inteligenți au fost foarte puțini.

Deși întrebările în cea mai mare parte au fost puse de un fruntaș de-a nostri în un mod cu care copfii n'au fost prea obișnuiți, — totuși răspunsurile atât la cei începători cât și la cei din a III-a și a IV-a clasă atât au fost de precise, încât întreg publicul de față a fost peste așteptare mulțumit.

Vorbirea de încheiere după examen, ținută de dl *Dr. Tripou*, a făcut bună impresiune asupra poporului țeran, — din care cauză după împărțirea premiilor în bani și tot felul de cărți de cetit, publicul s'a depărtat cu totul satisfăcut de rezultatul acestui an școlastic.

Duminecă, la 11 Iunie s'a ținut maiialul școlarilor români, la care întreg poporul țeran din Bistrița a luat parte. Maiialul s'a ținut în o grădină publică de pe promenadă în apropierea orașului. Dela școală elevii au mers în ordine exemplară, lângă ei, toți frumos îmbrăcați au participat și 12 călușeri îmbrăcați în costum național, cu căciuli împodobite cu pene de curcani, percurgând străzile cu muzica în frunte până la locul destinat. Ne admira chiar și străinii.

Dintre inteligenți însă, afară de dl protopop *Al. Silași* nici unul n'a luat parte la acest maiial.

Din Șimlău

— 3 Iulie n.

În *Șimlău-Silvaniei* cursul examenelor s'a încheiat cu examenul dela școala română civilă de fete a Reuniunii femeilor române sêlăgene, ținut la 2 Iulie a. c., 2-6 ore d. a., cu frumoasă solemnitate, în biserica română greco-catolică din loc.

Examenul a fost presidiat de sp. doamnă *Maria Cosma*, presidenta Reuniunii, luând parte la acela mai multe doamne din comitetul Reuniunii, precum și multe doamne, domnișoare și domni din loc și jur. Neobositul director al școalei, dl *Andrieu Cosma* a deschis examenul cu o alocuțiune frumoasă.

Cele 38 eleve cari au frecventat școala în acest an — împărțite în 5 clase, au răspuns din religione — propusă gratuit de prea meritul rvss. d. vicar *Alimpiu Barboloviciu* — și din toate obiectele prescrise din planul de învățământ cu o precisiune și ținută exemplară; desemele și scripturistecel eleavelor au fost mai pe sus de toată lauda; cântările și poeziile predate de eleve, au fost cele mai alese; cu deosebire însă a admirat mulțimea fineța lucrurilor de mână făcute de eleve în decursul anului, cari erau expuse la vederea publicului în 4 grupuri deosebite.

Peste tot publicul a fost încântat de rezultatul frumos ce învățătoarea dela școala Reuniunii, d-șoara *Rea-Silva Langa* a știut să desvoalte cu elevele sale. Între eleve s'au împărțit deosebite premii: Cea mai sirguincoasă dintre eleve, *Veturia Cristea*, a primit premiu de 10 fl. v. a., ear' celorlalte li-s au dat cărți de rugăciuni și de cetire.

Creșterea frumoasă românească a fiicelor din această școală este a se mulțumi activității Reuniunii femeilor române sêlăgene care susține școala și în parte și institutului *Silvania*, care în tot anul contribuie sumă de 300 fl. la ajutorarea ei.

Reuniunea poartă deosebită grije de școala sa, numai părinții români de și-ar aduce fiicele în un număr cât de frumos; aci întru adevăr se pune mare grije pe educațiunea morală și intelectuală a lor.

V...

Răvașul școlii.

Pentru școlile confesionale. Zilele trecute a fost ales curator suprem al bisericii lutherane din protopopiatul arad-bichișan *Andrei Zsilinszky*. În discursul program *Zsilinszky* a accentuat necesitatea educației femeiei și a înființării preparandiilor *confesionale*. Nu e amic al *statificării* și al prefacerii școlilor în școli de stat, căci *școlile sînt asilul confesionalismului* și abandonarea lor ar fi în detrimentul vieții religioase.

Va să zică și Maghiarii cei mai încarnați să tem a-și încredința *statului*, cel fără de lege, creșterea fiilor soi, temându-le moralitatea.

Ce avem să facem noi, cari în școlile de stat expunem chiar și *naționalitatea* fiilor noștri?

Concurs. Sînt a se ocupa: Două posturi de învățători la școala gr.-or. din *Sas-Sebeș*, dotate cu câte 400 fl.; termin de concurs 30 zile.

Examele rele. La gimnaziul reformat din *Dobrișin*, dintre 69 abiturienți admiși la examenul de maturitate au căzut 30. Dintre cei trecuți cu succes numai 2 au făcut examenul cu eminență; cu *suficient* au maturizat 26.

La seminarul teologic-pedagogic din loc încheierea solemnă a anului școlar s'a făcut ieri în prezența I. P. S. Metropolit *Meșianu*, care a ținut elevilor o frumoasă vorbire. Din partea corpului profesoral a vorbit dl *Demetriu Comșa*.

Răsplata muncii. Dl ministru al instrucției publice din România a conferit dlr *Anton Colorian*, directorul școlii normale de institutori din capitală, *N. Cosăcescu*, profesor de matematici la acea școală și *V. Borgovan*, compatriotul nostru, profesor de pedagogie, medalia *Răsplata muncii* cl. I.

Învățătorului *Kiricescu* din jud. Gorj, i-s'a conferit *Răsplata muncii* clasa II.

CRONICĂ.

Nou avocat român în Bistrița. Primim următoarele: Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că cu 10 Iulie a. c. îmi voi deschide cancelaria advocațională în Bistrița, strada lemnelor nr. 11 (în fosta cancelarie Dr. Tripou), oferindu-mi serviciul prompt, în tot felul de cauze atât judiciale cât și administrative. *Dr. Simion Pop*, adv.

Din Șoimuș. Reuniunea de cântări din Bistrița la 2 Iulie a făcut o excursiune în comuna noastră Șoimuș, cu care ocaziune a dat un frumos concert în prezența unui public numeros, destinând venitul curat în folosul școlii gr.-cat. din loc, pentru care faptă vrednică de toată lauda ne simțim datorii de a aduce cele mai sincere mulțumiri de recunoștință Reuniunii de cântări din Bistrița și îndeosebi dlr *Alexandru Silași*, protopop ca președinte al Reuniunii, *Traian Brătescu* ca magistrul al aceleia și *Gregoriu Radu* ca aranjator al acelei excursiuni.

Senatul școlar din Șoimuș.

Nașul bisericii. În *Sasca-montană* la îndemnul învățătorului *Filip Băiaș* s'a introdus datina, că la srbătoarea hramului bisericii se alege pe timp de un an ca *naș al bisericii* unul dintre fruntașii poporenilor. Nașul, drept adămaș pentru alegere, face apoi bisericii

vre-o donațiune amăsurat stărei sale materiale. În anul acesta — după-cum ni-se scrie — va fi ales naș notarul corcual *Iustin Chirilă*, președinte al comitetului parochial. Alegerea se va face mâne (*Sănpetru*), dar' fiitorul naș a anticipat deja adămașul, donând bisericii 55 fl., ca să achite cu ei cheltuelile avute cu văpsirea coperișului de tinichea al bisericii.

E o datină frumoasă aceasta, și ar fi bine să se introducă pretutindenea.

Cununie. Dl *Leon Maior*, învățător în Orlat, și d-șoara *Emilia Mihăiljan*, din Slimnic, anunță cununia lor, ce se va săvîrși Duminică, 4/16 Iulie, în biserica gr.-cat. din Slimnic.

Pentru țărani. Doamnele din *Galați* (România) au hotărît să înființeze o societate pentru ajutorarea populației rurale din județul Covurlui, ajunsă la miserie în urma secetei.

Străinii și limba română. Doi Germani, membri ai seminarului român din Lipsa, anume *Adolf Storch* și *Eugen Neumann*, au făcut la universitatea de acolo examen de *doctori în limba și literatura română*.

Gospodărie ungureasă. La casa reuniunii tinerimei din *Orosháza* s'a constatat o lipsă de 10.000 fl. S'a pornit cercetare criminală în contra conducătorilor reuniunii.

Filoxera. În vilele comunei *Ciuciu* (Maros-Csucs) din pretura Uioarei, s'a constatat ivirea filoxerei. Ministrul de agricultură a dispus carantină.

Palat național în Cernăuți. Frații din Bucovina au hotărît să-și facă și ei o *casă națională*. În adunarea generală a *Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina*, ținută Duminică trecută la 2 Iulie n. în Cernăuți, s'a decis construirea unui *Palat național*. Fondul va fi strîns prin colecte și liste de subscripții. O comisiune a societății va face apelurile și va da listele de subscripție.

Românii din Bucovina sînt foarte entusiaști pentru ridicarea *Palatului național*, așa că se crede, că fondurile vor fi strînse în scurt timp.

Epaminonda Lucaciu, doctor în teologie, în 29 Iunie n. a fost hirotonit de preot în Roma. Tinerul preot e fiul dlui *Dr. Vasile Lucaciu*.

Stipendii. Representanța fundației *Gozsdu* escrise concurs pentru stipendii elevilor dela școlile medii, facultăți, universități și școli de cadeți militare la armata comună și honvezi. Cererile sînt a se trimite la *representanța fundației Gozsdus* în Budapesta VII., *Király u. 13*, până la *5 August st. n.*

Dl Alexandru Ciura, paroh gr.-catholic în Abrud, a fost numit viceprotopop onorar.

Doctori noi. La universitatea din Cluj au fost promovați la gradul de doctori în drepturi *Patriciu Barbu*, *Alexandru Bohățel* și *Valeriu Morariu*, ear' în medicină *Eugen Porea*.

Hirotoniri. Au fost hirotoniți în catedrala din *Blaj* tinerii: *Stefan Roșian*, dispus cooperant la Cluj, *Alexandru Valea*, cooperant în Săn-Mărtinul-de-Câmpie și *Emanuil Faust*, adm. parochial în *Veseuș*.

Din Beiuș ni-se scrie: Măistrul de capelă *Stefan Nagy*, care de vre-o 15 ani a instruit corul vocal și instrumental în gimnaziul din *Beiuș*, precum și

corul gr.-or., în zilele aceste în etate abia de 40 ani a murit cu moarte grabnică. Din partea gimnaziului i-s'a făcut cinstea cuvenită, participând tot tineretul studios și corpul profesoral la înmormântarea răposatului.

În urma acestui gol în *Beiuș*, un tînăr român cu pretensiuni modeste, pricepător în muzica vocală și instrumentală, s'ar pute stabili, și dacă ar ști și forte-pian, să dea ore private prin oraș, atunci ar pute să subsiste îndestulit.

Ședința literară, ce s'a ținut în 6 Iulie n. c., în localitățile *Reuniunii sodalilor români din Sibiu*, a fost una din cele mai interesante. Sala de ședințe, altfel destul de spațioasă, abia a încăput mulțimea participanților (măiestri, sodali, doamne, domnișoare, membre ale corului Reuniunii). Primii debutanți: domni *Ioan Pamfilie*, sodal-pantofar și *Samoilă Petrașcu*, sodal-măsar, în dialogul *Tata și fiul*, primul reprezentând pe *tata*, un țeran din era mai veche, este contra îmbrățișării meseriilor, ear' al doilea pe *fiul*, cu vederi mai moderne, este pentru aplicarea fiilor de țărani români la meserii și astfel pentru crearea clasei de mijloc la noi, s'au achitat în mod vrednic de rolurile lor. Dl *George Muțiu*, culegător-tipograf prin cetirea bucății *Căldărăreasa* din *Biblioteca pentru toți* — a dovedit, că se îndeletnicește adese-ori cu lectură bună și folositoare. Domnul *Muțiu*, precum se știe, este acasă în declamarea de poezii hazlii. Frumos a declamat dl *Cornel Horgoș*, culegător-tipograf poezia *Țiganul la pește* de *T. Speranță*, stîrnind mult haz și fiind adese-ori viu aplaudat. Doamna *Roșca*, soția dlui *I. Roșca*, măiestru pantofar și controlor al Reuniunii, s'a produs pentru prima-ora cu cetirea piesei *Oglinda*, traducere din franțuzește de *Silvia Barcianu*. Doamna *Roșca* cetește foarte fluent cu accent deplin corect. La fine dl *Dem. Axente*, culegător-tip. asemenea prestațiunilor sale de pe scena teatrului, a fost la înălțimea chemării sale în declamarea poeziilor *Rugămintea din urmă*, *Ispita* și *Numai una*, de iubitul nostru poet *George Coșbuc*. Presidentul Reuniunii noastre, domnul *Victor Tordășianu*, deplin mulțumit cu prestațiunile bravilor debutanți, adresează la fine rugarea, ca la ședințele proxime să ne delecteze cu declamațiuni, cetiri etc. și membri mai tineri, de curînd eliberați, spre care scop să folosească cărțile din biblioteca Reuniunii, care le stă la dispoziție. Ședințele literare sînt edificatoare și pe viitor să sperăm, că vor fi cercetate și de membrii ajutători, aparținători inteligenței noastre. *Un participant.*

Archiducele Iosif petrecînd zilele trecute la domeniul seu din *Chișineu* (comitatul Aradului), a privit cu plăcere jocul tinerilor români, agrăind pe mai mulți inși *românește*. Pentru fete a aranjat o întrecere de frumșetă, dănd premii celor mai frumoase.

Falsificatori de bani. Corespondentul din Buzd al lui *Közérdek* spune, că în noaptea de 23—24 Iunie gendarmeria a prins la casa lui *Zoltán János* din Bărbant o ceată de falsificatori de bani. Alături cu *Zoltán* e arestat *Piho Anghel*, *Bonșa Ioan* și nevestele lor ca complici. La casa lui *Zoltán* s'a aflat o mașină pentru falsificări de taleri și una pentru falsificări de coroane. Arestanții sînt Țigani.

Calfă ucigaș. Băiatul *Aurel Tincu* din *Cârnevea* în 25 Iunie n. dimineața a fost găsit mort înaintea prăvăliei lui *Ioanovici Pavel*. Capul și obrajii îi erau găuriți de alice. A fost împușcat în preșeară de fiul lui *Ioanovici* pentru-că

Calendarul săptămânei.

Zilele	Calendarul vechiu	Călind. nou	Soarele	
	Dum. a 4-a după Ros., gl. 3, sft. 4.	rés.	ap.	
Dum.	4 P. Andreiu Ar. Crit.	16 Rut	4 16	7 44
Luni	5 P. Atan. dela Aton.	17 Alexie	4 17	7 43
Marți	6 Cuv. Sisoe	18 Frideric	4 18	7 42
Merc.	7 Cuv. Toma	19 Aurelia	4 19	7 41
Joi	8 S. Muc. Procopie	20 Ilie Pror.	4 20	7 40
Vineri	9 S. M. Pancratie	21 Pracsedis	4 21	7 39
Sâmb.	10 SS. 45 Mc. d. Nicop.	22 Mar. Magd.	4 22	7 38

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Marți, 6 Iulie: Baia-de-Criș, Zlatna.

Joi, 8 Iulie: Sânpetru, Zam.

Sâmbătă, 10 Iulie: Almașul-mare, Covasna

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Poesiile

mult iubitului și originalului poet

George Coșbuc,

se află de vânzare la „Tipografia“, pe lângă prețurile originale și anume:

„Balade și Idile“ (editura Librăriei Socec & Comp., 1893) . . . . . fl. 1.50.

„Fire de tort“, versuri (ca continuare la „Balade și Idile“), editura Librăriei C. Sfetea, 1896 . . . . . fl. 1.25.

La comande, care sunt a se adresa „Tipografiei“, soc. pe acțiuni în Sibiiu, este de a se adăuga pe lângă prețul vol. și 5 cr. porto pentru 1 volum.

A apărut și se află de vânzare la „Tipografia“, societate pe acțiuni din Sibiiu

GRAMATICA GERMANĂ

TEORETICĂ PRACTICĂ

de

Sava Popovici Barcianu.

Edițiunea a cincea
revidată și completată
de

Dr. Danil Popovici-Barcianu.

Această gramatică atât de bine întocmită, având la fine și un mic vocabular german-român costă numai 1 fl. 40 cr. plus 10 cr. porto.

A apărut la

„Tipografia“, soc. pe acțiuni în Sibiiu

Cartea

Stuparilor

săteni

de

Romul Simu, învățător.

Cu mai multe ilustrațiuni în text.

Editura și proprietatea

„Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiiului“

Prețul 35 cr. plus portul postal.

Reuniunea agricolă prin edarea acestei cărți folositoare a umplut un gol adânc simțit în literatura stupăritului. Broșura este scrisă pe un fruntaș învățător, stupar priceput. Ea tractează pe scurt tot de ce are trebuință un stupar. Se recomandă cu deosebire ca premii pentru școlarele noastre de tot soiul.

Se vinde la

„Tipografia“,
societate pe acțiuni în Sibiiu.

„NERA“,
cassă de păstrare pe acții în Bozovicu.

Direcțiunea casei de păstrare, ca societate pe acțiuni „Nera“ din Bozovicu având în vedere înmulțirea capitalului social de 66.000 cor. cu 34.000 cor. emite spre acest scop 340 acțiuni noi cu următoarele:

În cas dacă nu se vor subscrie atâtea acțiuni, conform deciziei adunării generale, capitalul de acțiuni se va înmulți cu câte se vor subscrie, respective adunarea generală își susține dreptul a primi toate cele subscribe.

Valoarea nominală de acție este 100 cor., pentru egalarea acțiunilor vechi și noue prețul emisiunii se fixează cu 100 cor. și 3 cor. epese de emisiune pentru fiecare acțiune.

La subscriere se vor solvi după fiecare acțiune 10% adică 10 cor. ca prima rată, 20% adică 20 cor. are de a se solvi cel mult până la 1 August a. c.

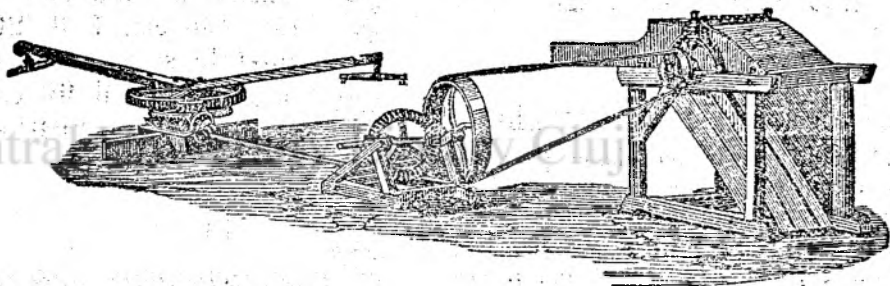
Terminul și ratele ulterioare le va fixa direcțiunea, astfel însă că întreaga valoare a acțiunilor se fie solvită cel mult până la finea anului 1900 în rate 3 lunare.

Apelăm la binevoitorul sprigin al acelora, cari sunt aderenti ai băncilor române, și rugăm pe toți acei p. t. domni, cari nu ar fi primit coale de subscriere a se adresa cu cererea către subscrisa direcțiune, ear' acei p. t. domni, cari au primit deja prospectul nostru și n'au scris acții binevoească cât mai în grabă a ni-l reînapoia.

Bozovicu, la 5 Iulie 1899.

[34] 1-1

Direcțiunea casei de păstrare „Nera“,
ca societate pe acțiuni în Bozovicu.

Andrei Rieger,

prima fabrică ardeleană pentru mașine agricole și turnătorie de fer
în Sibiiu.

!!Cele mai bune fabricate!!

Mașine de înlătit, minate cu vapor, cu mâna, ori cu vârtă, mașine (ciururi) de vânturat și sortat etc. pe lângă prețuri ieftine și condițiuni de plătit ușoare, garanță pentru

muncă solidă.

[33] 3-3

MARGARETA MOLDOVAN.

Din
tainele
vieții.

29 de novele și schițe.

Prețul 1 fl., plus 5 cr. porto.

Se poate procura dela

„Tipografia“,
soc. pe acțiuni, Sibiiu.

A apărut!

Bine apreciată
de întregi
presa noastră.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Descrierea Ardealului.

Cine vrea să cunoască frumoasa țară a Ardealului, și cu deosebire Munții-Apuseni, patria lui Horia și Iancu, să citească scrierile lui Silvestru Moldovan anume:

Țeara-Noastră,
descrierea părților sudice ale Transilvaniei
și Valea-Murășului, apoi

Zarandul și Munții-Apuseni.

Cu 9 ilustrațiuni și o schiță.

Descrierile sunt făcute în fel de călătorie, cu datele și porturile Românilor și cu multe legende despre dealuri, cetăți, izvoare ș. a.

Fiecare carte costă 1 fl. (și 5 cr. porto), în România 3 lei.

Toate zările noastre au apreciat în cuvinte elogiante aceste descrieri, unicele ce le avem despre Transilvania în limba română:

„Liga română“, scrie între altele:

„Până astăzi n'a existat în limba română o descriere a acestor regiuni atât de interesante din mai multe puncte de vedere. Dl Silvestru Moldovan a răspuns deci prin această publicație unei trebuințe ce intr'adever se simțea la noi. Sperăm, că publicul cetitor va face acestei scrieri primirea amabilă pe care o merită“

Comande se pot face la

„Tipografia“,
societate pe acțiuni în Sibiu.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu, se află de vânzare:

Cea mai nouă Carte de bucate

a
bucătăriei

române, franceze, germane și maghiare
cuprinzând rețetele cele mai bune pentru a
pregăti în modul cel mai potrivit ori-ce fel de
bucate, delicate sau beuturi gustoase.
Se vinde cu preț scăzut (de la 2 fl.) acum
numai cu 1 fl. v. a. plus 10 cr. porto
(20 cr. recomandată.)

„Concordia“, societate comercială pe acții, Sibiu

pune în vânzare

[189, 5—12

un vin excelent

garantat curat, cu prețul de 40 cr. litrul!!

Se potrivește admirabil cu ape minerale.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu
se află de vânzare opul premiat și publicat de
„Asociațiunea transilvană pentru literatura ro-
mână și cultura poporului român“

POVEȘTI DIN POPOR

adunate de

Ioan Pop-Retegeanu.

Acest op., care se extinde pe 216 pagini, cu-
prinzând cele mai frumoase povești și la urmă
o însemnare a provincialismelor, costă numai
50 cr. plus 10 cr. porto.

Doi mari Metropoliți ai Românilor
Andrei bar. de Șaguna

și
Alexandru Sterca Șuluțiu.

— Portrete frumoase. —

Lucrate la Viena, în fototipie, fiecare separat,
pe hârtie fină de carton; sunt foarte potrivite
tablouri în casa fiecărui Român.

Prețul unui exemplar 25 cr.

Librăria „Tipografiei“,
soc. pe acțiuni, Sibiu.

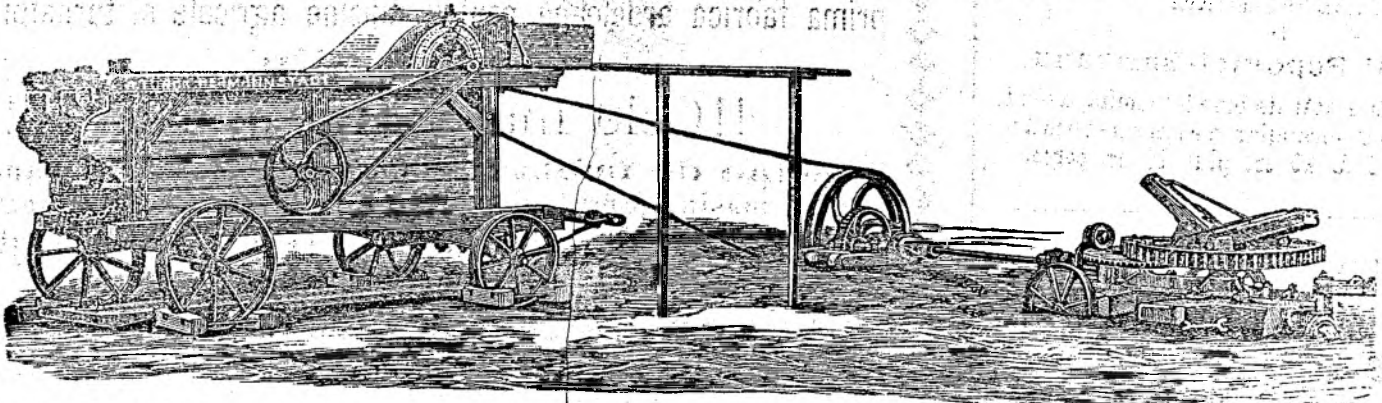
Legături de snopi, brevetate,

dovedite ca foarte excelente, din veritabilă cânepă de Bacica, produs
al fabricii lui **Mathias Bellán** în **Bács-Cséb.** 1000 bucăți în
lungime de câte 150 cm. 7 fl. 80 cr. și 1000 bucăți în lungime de
câte 130 cm. 7 fl. 20 cr. loco gara din Sibiu, ori în pachete
postale spedate francate, 2 fl. 10 cr. per 200 bucăți de câte 150 cm.
lungime și 1 fl. 90 cr. aceleași în lungime de 130 cm., **vinde unica
representanță pentru Sibiu**

Direcțiunea districtuală

a Reuniunii agricole săsești în Sibiu.

Fondată la 1857.

Fondată la 1857.

Andrieu Török,

fabrică de mașini agricole **SIBIU** fabrică de mașini agricole
recomandă pentru sezonul de treerat:

Mașină de îmblătit. construcție de nou îmbunătățită, de mână și pentru cai, învîrtitură ușoară și dura-
bilitate mare, stabil și portativ, cu și fără curățuri.

Trier patent pentru curățit și sortat, mers ușor și fără șgomot, curăță complet bucatele; apoi
trier sistem **Backer** și **Clayton**.

Scripețe de diferite mărimi, stabile și portative în diferite sisteme etc. etc.

Mori portative cu una, două sau mai multe roate pentru apă, vapor sau motor. Construcțiunea cea mai
valoroasă și lucrul cel mai solid. Scrisori de recunoștință pentru morile vândute ce se află în lucrare îmi stau la dispoziție.

Singura agentură pentru Ardeal a renumitei fabrici de motoare de gaz

Langen & Wolf în Viena.

Locomobilul de benzin „Otto“ este cel mai bun, mai ieftin și mai sigur motor pentru mașine.

Locomobilul de benzin „Otto“ este cel mai bun și mai ieftin motor pentru mori. Costul acțiunii
motorului 3—3½ cr. per oră, cu putere de 8 cai. În Ardeal sunt deja multe mori cu motorul de benzin „Otto“.

Prețuri curente gratis și franco. — Întrebărilor se răspunde prompt și cu plăcere.

Prețuri moderate.

Condiții avantajoase.